

**Äänekosken kaupungin
vammaisneuvoston kokous
13.3.2026 klo 13-15**

Vammaisneuvoston toiminnan
kehittäminen ja vaikuttavuuden
lisääminen

Äänekosken vammaisneuvoston jäsenet ja varajäsenet, toimikausi 17.6.2025–31.5.2027

Jäsen	Henkilökohtainen varajäsen
Sirkka Halttunen	Lea Kinnunen
Erkki Heinänen	Kirsi Lehto
Mari Kautto	Anni Kunelius
Oili Kautto	Paula Liimatainen
Seppo Kautto, varapuheenjohtaja	Antti Hytönen
Jaakko Korhonen	Juha Salostie
Ritva Koskenaro	Liisa Ikonen
Maija Piitulainen	Kerttu Nuuhkarinen
Sirpa Sauriala	--
Tiina Talso, puheenjohtaja	Satu Oranen
Ritva Tourunen	Osmo Kautto

Ä

KI

Vierailijat

- Nina Peränen, palvelujohtaja, hyvinvointi ja kumppanuudet, Keski-Suomen hyvinvointialue
- Henriikka Mäkelä, hallintopäällikkö, Äänekosken kaupunki
- Niina Rautanen, opetus- ja kasvatusjohtaja, Äänekosken kaupunki

ÄÄNEKOSKI

Vammaisneuvoston toiminnan kehittäminen ja vaikuttavuuden lisääminen

1. Kunnan ja hyvinvointialueen vammaisneuvostojen erilaiset roolit ja tehtävät
2. Äänekosken vammaisneuvoston kehittämistarpeet muuttuneessa tilanteessa
3. Kokemuksia ja tarpeita yhteistyölle alueellisen vammaisneuvoston ja muiden Keski-Suomen kuntien vammaisneuvostojen kanssa
4. **Paikallisten ja alueellisen vammaisneuvoston keskusteluyhteyden parantaminen**

Kuntalaki 28 § Vammaisneuvosto

Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vammaisneuvosto.

Vammaisneuvosto voi olla useamman kunnan yhteinen.

Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus.

Kunnanhallituksen on huolehdittava vammaisneuvoston toimintaedellytyksistä. Vammaisneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.

Äänekosken kaupungin hallintosääntö

12 § Vaikuttamistoimielimet

Kaupungissa on nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto ja vanhusneuvosto, joiden kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kaupunginhallitus.

Vammaisneuvoston asettaminen (KH 16.6.2025 § 207)

Kaupunginhallitus:

- 1) asettaa vammaisneuvoston toimikaudeksi 17.6.2025– 31.5.2027;
- 2) päättää valita vammaisneuvoston jäsenet ja varajäsenet 18.8.2025 pidettävässä kaupunginhallituksen kokouksessa; ja
- 3) 3) päättää pyytää **vammaisia henkilöitä edustavia järjestöjä** nimeämään ehdokkaita vammaisneuvoston jäseniksi ja varajäseniksi. Ehdokkaiden kotikuntalaisia tarkoitetun kotikunnan tulee olla Äänekoski. Ehdokkaiksi pyydetään nimeämään sekä **naisia että miehiä**. Ehdotukset tulee toimittaa Äänekosken kaupungille sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo@aanekoski.fi viimeistään 3.8.2025.

Kuntien vaikuttamistoimielinten asema

- Vaikuttamistoimielimet eivät ole kunnan toimielimiä eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa. Vaikuttamistoimielinten jäsenet eivät toimi virkavastuulla. Vaikuttamistoimielimet ovat lakisääteisiä.
- Kunnanhallitus vastaa niiden nimeämisestä ja toimintaedellytyksistä.
- Käsiteltävät asiat eivät rajaudu mihinkään tiettyyn kokonaisuuteen, vaan ne voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen, eli vaikuttamisrooli ulottuu kaikille toimialoille.
- Kuntien kapeneva toimiala hyvinvointialueiden perustamisen myötä rajaa ainakin osittain kuntien vaikuttamistoimielinten roolia ja mahdollisuutta vaikuttaa esim. sote-palveluihin liittyviin tekijöihin. Muutos luo haasteita myös siihen, miten vaikuttamistoimielinten kautta esiin nousevat hyvinvointialueen vastuulla olevat asiat saadaan välitettyä hyvinvointialueiden päätöksentekoon. Kuntien vaikuttamistoimielimillä voi olla myös edustamansa ryhmän asioihin edunvalvonnallinen näkökulma, jota kunta voi omassa toiminnassaan hyödyntää.
- Toisaalta uudistus voi siirtää kuntien vaikuttamistoimielimissä käsiteltäviä asioita enemmän tulevaisuuden kuntien painopisteisiin.

Vammaisneuvostojen toiminnan painopisteitä, nostoja

Kuntien vammaisneuvostot

Asuminen, elinympäristö ja sen esteettömyys ja toimivuus

Kasvatuksen ja koulutuksen esteettömyys ja saavutettavuus

Vapaa-aikapalvelut (liikunta, kulttuuri jne.)

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja yhdenvertaisuus

Yhteisiä painopisteitä

Hyvinvoinnin edistäminen

Esteettömyys ja saavutettavuus

Asumiseen liittyvien palveluiden yhdyspinnat

Turvallisuus

Järjestö- ja kansalaistoiminnan mahdollistaminen

Liikkuminen ja liikenne

Osallisuus ja vaikuttaminen

Ehkäisevä päihdetyö ja muu ennalta ehkäisevä toiminta

Hyvinvointialueen vammaisneuvosto

Sote-palvelut, kuntoutus- ja apuvälinepalvelut ja niiden saatavuus

Arjen ja asumisen tuki ja palvelut, kuten ohjaus, kuntoutus, avustajapalvelut ja yhteisöllinen asuminen

Liikkumista tukevat palvelut

Osallisuus ja kokemustieto

Omaishoito

Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielinten asema

- Vaikuttamistoimielimet eivät ole hyvinvointialueen toimielimiä eivätkä ne voi käyttää julkista valtaa. Vaikuttamistoimielinten jäsenet eivät toimi virkavastuulla. Vaikuttamistoimielimet ovat lakisääteisiä.
- Aluehallitus vastaa vaikuttamistoimielinten nimeämisestä ja toimintaedellytyksistä.
- Käsiteltävät asiat eivät rajaudu mihinkään tiettyyn kokonaisuuteen, vaan ne voivat ottaa kantaa lähes kaikkeen edustamansa ryhmän toimintaan liittyen, eli vaikuttamisrooli ulottuu kaikille toimialoille.
- Hyvinvointialueiden vaikuttamistoimielimissä on tärkeää huomioida kaikkien hyvinvointialueen toimialojen (sosiaali- ja terveydenhuolto sekä pelastustoimi).
- Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiin tulee edustus kaikista alueen kuntien vaikuttamistoimielimistä. Hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiä asetettaessa on syytä huomioida alueelliset erityispiirteet sekä varmistaa eri toimijoiden edustus ja huomiointi vaikuttamistoimielimissä.

Missä asioissa vaikuttamistoimielimiä olisi hyvä kuulla? Esimerkkejä

- Strategiat
- Talousarvio, tilinpäätös, osallistuva budjetointi
- Kaavat, kaavoituskatsaukset, kehittämissuunnitelmat
- Hyvinvointisuunnitelmat ja –kertomukset
- Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (nuorisovaltuusto, vammaisneuvosto)
- Osallisuusohjelma/-suunnitelma tms, asiakirjat
- Muut suunnitelmat
- Palveluiden järjestäminen ja sisältö, saatavuus ja saavutettavuus
- Palveluier kehittäminen
- Järjestöjen toimintaedellytykset ja yhteistyö
- Mahdolliset organisaatiossa tehtävät vaikutusten ennakoarvioinnit

Keski-Suomen hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimet

<https://www.hyvaks.fi/hyvinvointialue/paatoksenteko/vaikuttamistoimielimet>

- Vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen on asetettava vammaisneuvosto. Vammaisilla henkilöillä sekä heidän omaisillaan ja järjestöillään tulee olla vammaisneuvostossa riittävä edustus.
- Vammaisneuvostolla on mahdollisuus vaikuttaa hyvinvointialueen eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä vammaisten henkilöiden hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta.
- Säädösperustasta laajemmin: <https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2022-12/Vammaisneuvostotoimintas%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6%20%28aluehallitus%2020220927%29%20hyv%C3%A4ksytty.pdf>

Hyvinvointialuelain (611/2021) 32§:n mukaisesti

aluehallituksen tulee asettaa vammaisten henkilöiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi hyvinvointialueen vammaisneuvosto. Vammaisneuvosto on hyvinvointialueen lakisääteinen vaikuttamistoimielin.

ÄÄNENEKOSKI

2 § Tehtävät

- Vammaisneuvoston tehtävänä on vaikuttaa hyvinvointialueen suunnitteluun, päätöksentekoon ja seurantaan
- Vammaisneuvosto osallistuu valmisteluun koskien hyvinvointialueen suunnitelmia ja toimenpiteitä vammaisten hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja itsenäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä vammaisten henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi.
- Vammaisneuvosto arvioi vuosittain vammaisten henkilöiden tarvitsemien sosiaali- ja terveyspalvelujen riittävyttä ja laatua alueella. Vammaisneuvosto seuraa vammaisten tarvitsemien palveluiden tarvetta ja palveluiden kehitystä Keski-Suomen hyvinvointialueella.
- Vammaisneuvosto vaikuttaa aloittein, lausunnoin ja kannanotoin hyvinvointialueen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on tai joilla vammaisneuvosto arvioi olevan merkitystä vammaisten ja heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta.
- Vammaisneuvosto kehittää ja edistää osaltaan vammaisten osallistumisen ja kuulemisen mahdollisuuksia hyvinvointialueella.

7§ Yhteistyö kuntatason vaikuttamistoimielimen kanssa

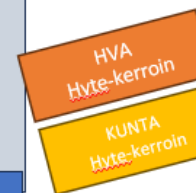
- Kunnalliset vammaisneuvostot voivat lähettää tai toimittaa muulla tavoin vammaisneuvoston tehtäviin liittyviä aloitteita, kannanottoja, lausuntoja tai muita toiveita ja terveisiä hyvinvointialueen vammaisneuvostolle, joka merkitsee saapuneen postin pöytäkirjaan tiedoksi.
- Hyvinvointialueen vammaisneuvoston pöytäkirjat saatetaan aina tiedoksi kuntatason vastaaville toimielimille
- Vähintään kerran vuodessa järjestetään yhteistyössä keskisuomalaisten potilas- ja vammaisjärjestöjen kanssa vammaisneuvostoseminaari ajankohtaisista aiheista.

Alueellinen hyvinvointisuunnitelma – kolme painopistettä, tavoitteet ja hyte-kertoimeen vaikuttavat mittarit ikäryhmittäin

Kaupungin suunnitelmissa huomioidaan samansuuntaisuus vuosittaisten tavoitteiden asettamisessa

2.0

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut	Työkäisten palvelut	Ikääntyneiden palvelut	Vammaispalvelut	Terveystieteiden palvelut
Arjen turvallisuuden edistäminen				
<p>Tavoite: Lapsiperheiden varhainen arjen tuki vahvistuu</p> <p>Tausta: perheiden arjen hyvinvoinnin haasteet, vanhemmuuden haasteet, kuormittavat elämäntilanteet.</p>	<p>Tavoite: Työkäisten tukitoimet ja palvelujen välinen yhteistyö vahvistuvat työllistymisen edellytysten parantamiseksi</p> <p>Tausta: Haasteet työllistymisessä, työttömyyden uhka, muutuva työympäristö, taloudelliset haasteet</p>	<p>Tavoite: Iäkkäiden toimintakyky vahvistuu, kaatumistapaturmat ja lonkkamurtumat vähenevät. Asumisen turvallisuus vahvistuu.</p> <p>Tausta: asumisturvallisuus, kaltoinkohtelu, kaatumiset</p>	<p>Tavoite: vammaisten arjen turvallisuus lisääntyy</p> <p>Tausta: Kaltoinkohtelun riski, arjen liikkumisen hankaluudet, turvallisuus arjessa, palvelujen tuki</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden arjen tukiverkko vahvistuu ja ennenaikaiset vammautumiset ja kuolemat vältetään</p> <p>Tausta: Vammat ja myrkytykset, alkoholin riskikäyttö, palvelujen saatavuus ja saavutettavuus, väkivalta</p>
Mielen hyvinvoinnin edistäminen				
<p>Tavoite: Nuorten elämäntilanteiden ja osallisuus vahvistuu ja syrjäytymisriski vähenee</p> <p>Tausta: Nuorten syrjäytymisen uhka, päihteet, väkivalta ja kiusaaminen</p>	<p>Tavoite: Työkäisten sosiaalinen hyvinvointi lisääntyy</p> <p>Tausta: työarjen kuormittavuus, palautuminen ja arjen kuormittavuus, sosiaaliset suhteet/yksinäisyyden kokemus, päihteet ja riippuvuusongelmat</p>	<p>Tavoite: Ikääntyneiden osallisuus ja kokemus yhteisöllisyydestä vahvistuu</p> <p>Tausta: yhteisöllisyyden ja osattomuuden haasteet, yksinäisyys</p>	<p>Tavoite: Vammaisten yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisen kokemus lisääntyvät</p> <p>Tausta: Koettu yhdenvertaisuus, osallisuuden haasteet</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden päihteiden riski- ja haitallinen käyttö vähenee</p> <p>Tausta: Päihteet ja riippuvuudet, sosiaalisen hyvinvoinnin haasteet, arjen haasteet</p>
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen				
<p>Tavoite: Lasten ja nuorten ylipaino vähenee ja perheiden terveelliset elämäntavat vahvistuvat</p> <p>Tausta: perheiden elämäntavat, arjen liikkuminen ja harrastukset</p>	<p>Tavoite: Työkäisten terveystottumukset ja työkyky lisääntyvät</p> <p>Tausta: Fyysisen jaksamisen haasteet, ylipaino, liikkumattomuus</p>	<p>Tavoite: Ikääntyneiden mahdollisuudet huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee monialaisen yhteistyön ja tuen myötä.</p> <p>Tausta: Liikunta- ja toimintakyvyn haasteet, ravitsemus, alkoholi ja lääkkeet.</p>	<p>Tavoite: Vammaisten itsenäisyys omassa arjessa paranee / säilyy</p> <p>Tausta: arjen toimintakyvyn tuki</p>	<p>Tavoite: Asukkaiden kyky ja taito huolehtia omasta hyvinvoinnista ja terveydestä kohenee</p> <p>Tausta: Liikkumattomuus, elämäntavat, arjen haasteet</p>

Aluevaltuusto ja -hallitus

Hyvinvointialue

Hyte-työn valmistelu

Hyvinvointi ja kumppanuudet

Alueellinen HyTeTu-ohjausryhmä

- Ehkäisevä päihdetyö/
- Lähisuhde-väkivalta
- Liikunta, ravitsemusterveyden edistäminen sekä ja elintavat
- Järjestöyhteistyö
- Kuntayhteistyö

Hyvinvointialueen hyvinvointityö palveluissa siltä osin, kuin koskee lakisääteisiä tehtäviä

Lapset ja perheet, työikäiset, ikääntyneet, koko väestö, vammaiset

Yhdyspintayhteistyö

Asukkaiden osallisuus

**Hyvinvointikertomus- ja suunnitelmatyö
Ja osasuunnitelmat
Hyvinvointityön visio ja suunta**

Yhteistyön sopimiseksi lakisääteiset neuvottelut valmistelun pohjalta

Kunnat

Järjestöt ja seurakunnat

Palveluntuottajat

Vanhusneuvosto
Nuorisovaltuusto
Vammaisneuvosto

Verkostoyhteistyö

Strateginen verkosto:
Alueellinen hyte-verkosto

Toiminnalliset verkostot:
Alueellinen ehkäisevän työn verkosto
Alueellinen ravitsemusryhmä
Alueellinen elämäntapaohjaajien verkosto
Maakunnallinen liikunnan ja liikuntaneuvonnan työryhmä

Valtuustot ja hallitukset

Kunta

Hyte-työn valmistelu

Hyvinvointi-koordinaattori/
vastuuhenkilö

Hyvinvointiryhmä

- Ehkäisevän päihdetyön työryhmä
- Ehkäisevän päihdetyön vastuuhenkilö

Kunnan hyvinvointityö kaikilla hallinnonaloilla

Sivistys, varhaiskasvatus, nuoriso, kulttuuri, liikunta, tekninen toimi ja hallinto

Kunnan hyvinvointikertomus ja –suunnitelma

Muut lakisääteiset strategiat ja ohjelmat

1. Yhdyspintasuunnitelman tausta ja tarkoitus

- Strateginen yhteistyösopimus ja yhdyspintasuunnitelma yhdessä muodostavat hyvinvointialuelain 14§:n (611/2021) mukaisen hyvinvointialueen ja kuntien välisen neuvottelun valtuustokaudelle 2025-2029
- Yhdyspintasuunnitelma täydentää Keski-Suomen kuntien, Keski-Suomen liiton ja Keski-Suomen hyvinvointialueen strategista yhteistyösopimusta tiedoilla toimenpiteistä sekä seurannasta tavoitteiden edistämiseksi. Yhdyspintasuunnitelmassa kuvataan myös vastuutahot tavoitteiden edistämiseksi.
- Yhdyspintasuunnitelmassa on kuvattu myös tiiviisti a) hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen b) sivistys-, sosiaali- ja terveydenhuollon c) työllisyyden edistämisen d) kotoutumisen ja maahanmuuton sekä e) turvallisuus ja häiriötilanteisiin varautumisen yhdyspinnat. Näissä kaikissa sekä kunnilla että hyvinvointialueella on lakisääteistä järjestämisvastuuta
- Yhdyspintasuunnitelmalla sekä strategisella yhteistyösopimuksella on yhteistyötä liikkeelle laittava, kannustava ja mahdollistava rooli. Yhdyspinnoilla tapahtuva työnjako ja yhteistyö kolmansien osapuolten kanssa on erikseen sovittava ja tämä on toivottavaa.

” Yhdyspinnalla tarkoitetaan kahden tai useamman organisaation välistä **toiminnallista** yhteyttä. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoilla tarkoitetaan **toimintoja ja tehtäväkokonaisuuksia, jotka kuuluvat kunnan tai hyvinvointialueen järjestämisvastuulle ja joissa niiden asiakaslähtöinen toteuttaminen edellyttää yhteistyötä kunnan ja hyvinvointialueen välillä.** Yhteistyön onnistumisen mahdollistamiseksi tarvitaan mm. yhteisiä tahtotilaa ja tavoitteita, yhteisesti sovittuja menettelytapoja sekä toimivaa tiedonkulkua.” **Kuntaliitto**